

Eğitim Fakültesinde Verilen Girişimcilik Dersinin Öğretim Etkinliğinin Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi

İbrahim ARPACI¹

Öz: En önemli faaliyetlerinden biri araştırma-geliştirme olan üniversiteler sadece yeni teknolojilerin ve üniversite-sanayi işbirliklerinin değil, aynı zamanda girişimci yeteneklerinin de kaynağıdır. Günümüzün teknolojinin yoğun olduğu rekabetçi ortamında, üniversiteler girişimcilik potansiyelini bilen ve farkındalık düzeyi yüksek bireyler yetiştirmek durumundadır. Bu çalışmanın amacı, bir eğitim fakültesinde verilmeye başlanan girişimcilik dersinin işlenişine ilişkin uygulama örneği sunmak ve dersin işlenişine, içeriğine ve kazanımlarına ilişkin öğrenci görüşlerini değerlendirmektir. Çalışmanın katılımcıları, girişimcilik dersine kayıtlı öğretmen adayları son sınıf öğrencileridir. Ders kapsamında, 14 hafta boyunca teknoloji ve eğitim alanlarında çeşitli projeler geliştirilmiştir. Bu çalışmada, dersin yapılandırılmasına yönelik uygulama örneklerine ve dersin işlenişine, konularına ve kazanımlarına yönelik çıkarımlara yer verilmiştir. Ders kapsamında gerçekleştirilen uygulamalar sayesinde öğrencilerde girişimcilik bilincinin ve farkındalığının geliştiği görülmektedir. Dersin işlenişine yönelik kullanılan yöntem ve uygulamalar gelişmelere açık olmakla birlikte, araştırma bulguları gelecekte verilecek olan girişimcilik dersleri için yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik; öğretmen eğitimi; örnek uygulamalar

¹ Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, ibrahim.arpaci@gop.edu.tr

Student Assessment of Teaching Effectiveness in Entrepreneurship Course at the Faculty of Education

Abstract: Universities where Research & Development is a major activity are viewed as not only an important source of new technology and university-industry collaborations but also entrepreneurial talent. To compete in today's technology-intensive competitive environment, universities need to educate individuals who know their entrepreneurial potential and have a high level of awareness in entrepreneurship. This study aims to present an exemplary practice regarding teaching process of a course named Entrepreneurship, which has recently started to be given at the Faculty of Education. Participants of the study are senior students enrolled in the course that lasted for 14 weeks. In this course, various projects in technology and education fields were developed. In this study, sample practices that shape the course are presented and implications about teaching process, content, and achievements of this course are provided. Results indicate that one of the most important implications of the study is raising the students' consciousness and awareness in entrepreneurship. The findings may pave the way for Entrepreneurship courses that will be given at educational institutions.

Keywords: Entrepreneurship, teacher education, sample practices

Giriş

Latince "intare" kökünden gelen ve İngilizce "enter" ile "pre" kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan "entrepreneur" yani "girişimci" kavramı ilk başlayan ya da girişen anlamına gelmektedir (Korkmaz, 2000). Girişimci piyasadaki fırsatları görerek ve risk alarak sınırlı olan finansal, teknolojik ve beşeri kaynakları en güncel teknik, yöntem ve bilgilerle en etkin şekilde kullanıp işletmeye kâr, topluma fayda sağlayacak ürün veya hizmet üreten birey olarak tanımlanabilir (Silver, 1983; Shimazaki, 1992; Hisrich & Peters, 2002; Tosunoğlu, 2003; Küçük, 2005; Bozkurt, 2011). Girişimci, iş fikirlerini yeni ürün, hizmet ya da süreçlere dönüştürerek, yeni endüstrilerin doğmasına yol açar, böylelikle istihdam hacmini genişletir ve ekonomik büyümeye katkı sağlar (Friss, Karlsson, & Paulsson, 2004; Wennekers, 2005; İlhan, 2005). Kavramın ilk geliştiricilerinden olan Avusturyalı iktisatçı ve siyaset bilimci Schumpeter (1989) girişimciyi, yenilikçi ve dinamik olma özelliklerini ön planda tutarak yeni

bir ürün, hizmet ya da süreç geliştirerek toplumda değişim yaratan kişi olarak tanımlanmaktadır.

Girişimcilik ekonomik fırsatları yakalayıp risk alan bireyler tarafından gerçekleştirilen, birey ve toplum için katma değer yaratan ve getirdiği yeniliklerle ekonomik sistemde değişikliklere yol açan bir süreçtir (Yılmaz & Sünbül, 2009). Bu nedenle, girişimcilik sürdürülebilir rekabetçi üstünlüğün, başarının ve ekonomik büyümenin itici gücüdür (Kraus, 2013). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere girişimci düşüncenin temel bileşenleri şunlardır; fırsatları fark etme, yenilikçi ve yaratıcı olma, risk alma, öncü olma ve rekabetçi düşünme. Yenilikçi ve yaratıcı olma problemlere alışılmışın dışında ve özgün çözümler bularak yeni ürün, hizmet ya da süreçler geliştirmeyi ifade eder. Girişimcinin yaratıcı ve yenilikçi olması, yeni fikirler üretmesi ve bu fikirleri uygulamaya koyması onu diğer bireylerden ayıran en belirgin özelliğidir (Basar, Ürper, & Tosunoğlu, 2013). Zira girişimciye kâr, topluma fayda, müşteriye değer sağlayacak, ürün veya hizmete dönüşebilecek yeni ve özgün iş fikirleri üretmek yaratıcı olmayı gerektirmektedir (Basar, Ürper, & Tosunoğlu, 2013). Yaratıcılık ise uzmanlık (alan bilgisi ve entelektüel bilgi), yaratıcı düşünce becerisi ve motivasyon üçlüsüne aynı anda sahip olmayı gerektirir (Wetlaufer, 2000).

Her insan muazzam bir yaratıcılık kapasitesine sahiptir. Lakin yaratıcılığın ortaya çıkartılması ve geliştirilmesi zaman, çaba ve sıkı çalışma gerektirmektedir. Birçok araştırma yaratıcılığın doğuştan gelen bir özellik değil, öğrenilebilen bir özellik olduğunu ortaya koymaktadır (Amabile, 1998; Rouquette, 2007; Josh, 2012; Şahin, 2014). Aynen yaratıcılık gibi girişimcilik de öğrenilebilir bir disiplindir (Gorman, Hanlon, & King, 1997; Drucker, 1998; Kuratko, 2005).

Girişimcilik eğitiminin temel motivasyonlarından biri potansiyel girişimcilerin yaratıcılık ve girişimcilik kapasitelerini artıracak farkındalığın, bilincin ve becerilerinin kazandırılması olmalıdır. Ayrıca, girişimcilik eğitimi, bireylerin fırsatları görebilme, yeni fikirler üretme, yeni firma kurma ve işletme, yaratıcı ve eleştirel düşünme gibi yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamalıdır (Raposo & Paço, 2011). Bununla birlikte, girişimcilik eğitiminde verilen teorik bilgi uygulama ile desteklenmelidir (Binks, Starkey, & Christopher, 2006; Krueger, 2007).

Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin gençlerin girişimcilik potansiyellerini ortaya çıkarmada ve girişimciliğe karşı tutumlarını etkilemede ne denli önemli olduğunu yapılan çalışmalar açıkça göstermektedir. Tağraf ve Halis (2008) üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimciliğe bakış açılarını olumlu etkilediğini ortaya koymuştur. Benzer bir çalışmada, İpçioğlu ve Tağer (2009) işletme bölümlerinde verilen eğitimin öğrencilerin girişimcilik hisleri üzerinde olumlu yönde etkili olduğunu tespit etmiştir. Diğer bir çalışmada, girişimcilik eğitimi alan bireylerin almayanlara nazaran, yeni iş kurmak için üç kat daha fazla istekli oldukları saptanmıştır (Seyfullahoğulları, 2011).

Alanyazında üniversitelerde verilen girişimcilik dersinin öğrenci algılamalarını biçimlendirdiği ve girişimciliğe yönelimde olumlu katkılar sağladığı görölmektedir (Weber, 2011). Diğer toplumlara nispeten Türk toplumunun daha atılgan ve cesaretli olduğu düşünöldüğünde, Türkiye’de üniversite okuyan öğrencilerin sahip oldukları potansiyeli ortaya çıkarmakta girişimcilik dersinin ne denli önemli olduğu aşikârdır. Bu nedenle, Yükseköğretim Kurulu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı işbirliğiyle üniversitelerin tüm bölümlerinde girişimcilik dersinin okutulması için 22 Şubat 2011 tarihinde protokol imzalanmıştır. Böylelikle, girişimcilik dersinin üniversitelerin tüm bölümlerinde zorunlu veya seçmeli ders olarak müfredata alınacağı belirtilmiştir.

Alanyazında, girişimcilik dersinin eğitim fakólterinde işlenişine ilişkin, özellikle, uygulamaya yönelik örneklerin verildiği çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu çalışmada, girişimcilik dersinin planlanması, işlenişine ilişkin sürecin tanıtılması ve dersin konularına, işlenişine ve kazanımlarına yönelik öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesiyle alanyazındaki bu boşluğun doldurulması amaçlanmaktadır.

Yöntem

2014-2015 öğretim yılı güz dönemi itibariyle Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakóltesinde bu makalenin yazarı tarafından seçmeli “Girişimcilik” dersi verilmektedir. Dersin müfredatında genel olarak, girişimcilik ve girişimci ile ilgili temel kavramlar, yaratıcı fikirler üretme ve seçilen bir iş fikrinin uygulanması süreci, fizibilite analizi yapma ve iş

planı hazırlama, girişimcilere sağlanan teşvik ve destekler ve bir araştırma-geliştirme projesi başvurusu hazırlama gibi konular yer almaktadır. Tarama türünden betimsel bir araştırma olan bu çalışmada, Girişimcilik dersinin konularına, işlenişine ve dersin kazanımlarına ilişkin veriler anket kullanılarak toplanmıştır. Bu bölümde araştırmanın örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama yöntemi, veri toplama işlemi ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Çalışma Gurubu

Bu çalışma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümünde okuyan girişimcilik dersine kayıtlı 4. sınıf öğrencileriyle, ders süreci olan 14 haftada gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya, girişimcilik dersine kayıtlı yaş ortalamaları 22.53 olan 19 öğretmen adayı son sınıf BÖTE öğrencisi katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, Bozkurt (2011) tarafından 58 girişimci ve üniversitelerde girişimcilik dersi veren 71 öğretim elamanıyla yüz yüze görüşme ve anket yöntemleriyle toplanan verilerin analizi sonucu tespit edilen girişimcilik dersi ile ilgili öneriler temel alınarak hazırlanan ölçek kullanılmıştır. 5'li Likert tipi ölçek kullanılarak oluşturulan anket formu, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin 10 soru ile girişimcilik dersinin konularına ilişkin 15, işlenişine ilişkin 14 ve dersin öğrencilere kazandırdığı bilgi ve becerilere ilişkin 15 olmak üzere toplam 54 sorudan oluşmaktadır. Söz konusu ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı toplamda .96 olmakla birlikte, üç alt boyutunda .87 ile .97 arasında değişmektedir.

Verilerin Analizi

Girişimcilik dersinin konularına, işlenişine ve dersin kazanımlarına ilişkin öğrencilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan ölçek ile toplanan verilerin analizi SPSS (ver. 22) yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Veriler frekans, yüzde ve aritmetik ortalama kullanılarak analiz edilmiştir.

İşleniş

Girişimcilik dersi haftada üç saatlik seçmeli bir derstir. Ders kapsamında öğrencilere girişimcilik ve girişimcilik süreçleri, girişimcilikte yaratıcılık ve inovasyon, iş kurma süreci (fizibilite analizi yapma, iş planı hazırlama, iş kurma) ve girişimcinin finansman kaynakları

konularında teorik bilgiler verilmiş ve dünyadaki başarılı girişimciler örnek olay olarak incelenmiştir.

Yeni fikirler üretmenin en iyi yollarından birisi olan beyin fırtınası tekniği (Sutton, 2006), bu ders kapsamında bireysel yaratıcılığı arttırmak için kullanılan teknikler arasındadır. Alex Osborn tarafından 1930 yılında geliştirilen beyin fırtınası tekniğinde, eleştiri yasağ, düşünmeden konuşmak ise serbesttir. Bununla beraber, olabildiğince fazla fikir üretilmeli ve bu fikirler birleştirilerek yenileri oluşturulmalıdır (Odabaşı, 2008). Ders kapsamında öğrencilerden çevrelerinde karşılaştıkları sorunlara çözüm sunacak, fark ettikleri eksiklikleri giderecek özgün iş fikirleri bulmaları istenmiştir. Gelen öneriler derste yapılan beyin fırtınası uygulamaları ile irdelenerek nihai proje konuları belirlenmiştir.

Bireysel olarak gerçeğleştirilen projelerle ilgili olarak öğrenciler, öncelikle gerçeğleştirmeyi planladıkları projenin başlığını, amaç ve hedeflerini, konusunu ve kapsamını belirleyerek yazılı hale getirmişlerdir. Bunun için araştırmacı tarafından hazırlanan proje formu kullanılmıştır. Öğrenciler hazırladıkları proje metninde, proje konusunun alanyazın taramasını gerçeğleştirmişler, projenin özgün değerini (doldurduğu boşluk, farklılığı ve yeniliği, hangi soruna nasıl bir çözüm geliştireceği), yöntem ve araştırma tekniklerini, projenin yaygın etkisini (ürün, patent, yayın, personel yetiştirme), projede kullanmayı planladıkları materyal, araç ve gereçleri, projeye katkı sağlayabilecek kurum ve kuruluşları belirlemişlerdir. Öğrenciler proje formlarında ayrıca projelerin uygulama süreciyle ilgili olarak, projenin amacına ulaşması için belirlenen hedeflerin gerçeğleşmesi için planlanan iş paketlerini gösteren iş-zaman çizelgesine de yer vermiştir. Hazırlanan formlar bu çalışmayı gerçeğleştiren araştırmacı tarafından incelenerek öğrencilere proje konuları ve uygulama süreciyle ilgili dönütler verilmiştir. Proje geliştirme süreci dersin dördüncü haftasında başlamış ve son haftaya kadar devam etmiştir. Dersin son haftasında ise dersin konularına, işlenişine ve dersin kazanımlarına ilişkin öğrencilerin görüşlerinin belirlemeyi amaçlayan anket formu uygulanmıştır.

Dersi Kapsamında Geliştirilen Projeler

Girişimcilik dersi kapsamında geliştirilen projelerinin bazılarının başlıkları ve ayrıntıları aşağıda verilmektedir.

Değerler Öğretimi: Proje kapsamında, FATİH projesinde dağıtılan tablet bilgisayarların etik değerler çerçevesinde kullanılması için öğretmen ve öğrencilere yönelik bir eğitim tasarlanmaktadır. Bu sayede, kullanıcıların dağıtılan tabletleri amacına ve etik değerlere uygun bir şekilde kullanmaları amaçlanmaktadır. Geliştirilen eğitsel yazılımın tüm tablet bilgisayarların ilk kullanımında uygulanmak üzere cihazlara yüklenmesi planlanmaktadır.

Çağrılı Tansiyon Aleti: Ülkemizde kalp krizine bağlı ölüm oranı hızla artmaktadır. İstatistiklere göre kalp krizi sırasında hastaneye ulaşıncaya kadar ölüm oranı %20-30 iken hastaneye ulaştıktan sonra ise %10-20 oranındadır. Hastaların, özellikle yaşlı bireylerin, kolunda sürekli takılı olduğu halde tansiyonunu ölçmesi planlanan cihaz düzensiz nabız ya da hipertansiyon durumunda hastanın yakınlarının ve doktorunun telefonuna kısa mesaj ile bildirimde bulunacaktır.

Kart Bakiyesi Uygulaması: Mobil uygulama sayesinde otobüs ya da yemek kartında kalan bakiye ve yapılan harcamalar tarihleriyle birlikte görülebilecektir. Kart üzerindeki numara kart numarası bölümüne girilerek sorgulama yapıldığında güncel veriler ekrana yansiyacaktır.

Online Psikolojik Danışma: Toplumumuz genç bir nüfusa sahip olması nedeniyle bilgi ve iletişim teknolojilerini çabuk benimseyen, sosyal ağları yüksek oranda kullanan ve sanal ortamda kendisini daha rahat ifade eden bir yapıya sahiptir. Bu projenin amacı, psikolojik danışma hizmetini çevrimiçi olarak sunarak insanların psikolojik yardım hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak ve böylelikle kendilerini daha rahat hissedebilecekleri bir ortam tasarlamaktır.

Akıllı Durak: Duraklarda bekleyen yolcuları almak için toplu taşıma araçları her durağa uğramak zorundadır. Bu proje ile duraklara yerleştirilecek çağrı butonları sayesinde toplu taşıma araçlarının önceden uyarılması amaçlanmaktadır. Böylelikle, hem araçların yolcu alamayacakları duraklara uğramaması sağlanacak hem de engelli butonu sayesinde engelli vatandaşlar için uygun araçlar durağa yönlendirilecektir.

Engelli Akran İletişimi: Her insan potansiyel bir engellidir. Okul çağındaki engelli çocukların akranları ile uyum sağlayamama, dışlanma ve alay konusu olma gibi sorunları vardır. Projenin amacı, engeli bulunmayan çocuklara engelli çocuklara karşı duyarlılık

kazandırarak akranlarının özel durumlarını anlamalarını sağlayacak bir eğitim tasarlamaktır.

Görüntü İşleme ile Kayıp Çocukların Tespiti: Projenin amacı alış-veriş merkezleri gibi kalabalık mekânlarda kaybolan çocukların hızlı bir şekilde bulunmasını sağlamaktır. Bu proje ile kaybolan kişinin fotoğrafı sisteme tanıtılarak mevcut kamera görüntülerinde ilgili kişinin yakalanması hedeflenmektedir.

Bulgular

Katılımcılardan sadece iki tanesi (% 10.5) “Ailenizde girişimci var mı?” sorusunu “Evet” olarak yanıtlamıştır. Bununla beraber, katılımcılar girişimciliklerinin önündeki engelleri; sıkı çalışma gerekliliği (f=16, %13.2), başarısız olma riski (f=14, %11.6), sermaye yetersizliği (f=9, %7.4), motivasyon eksikliği (f=8, %6.6), üniversitede verilen eğitimin girişimciliğe yönlendirmemesi (f=7, %5.8), iyi bir iş fikrinin olmayışı (f=5, %4.1), girişimcilere yeterince devlet desteği verilmemesi (f=5, %4.1), uzman ekip eksikliği (f=4, %3.3) ve uzmanlık eksikliği (f=3, %2.5) olarak belirtmişlerdir. Katılımcılara ait demografik veriler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik veriler

	Frekans	%
Cinsiyet		
Kadın	8	42.1
Erkek	11	57.9
Büyüdüğü yer		
İl Merkezi	8	42.1
İlçe	7	36.8
Kasaba	2	10.5
Köy	2	10.5
Yetiştirilme tarzı		
Çoğunlukla serbest	1	5.3
Çoğunlukla baskıcı	2	10.5
Kontrollü	10	52.6
Güvene dayalı serbest	6	31.6

Tablo1 Devamı. Katılımcılara ait demografik veriler

	Frekans	%
Anne-Baba eğitim durumu		
İlkokul	17-11	89.5-57.9
Ortaokul	2-4	10.5-26.3
Lise	0-3	0-15.8
Mezun olduktan sonra çalışmak istenilen alan		
Kamu sektörü	12	63.2
Özel sektör	2	10.5
Kendi işini kurmak/Girişimci	5	26.3

“Ailede kaçınıcı çocuksunuz?” sorusuna katılımcıların %44.4’ü birinci çocuk, %11.1’i ikinci çocuk, %33.3’ü üçüncü çocuk, %5.6’sı ise sırasıyla dördü ve altıncı çocuk cevabını vermiştir. Ailede ilk çocuk olanlar, üzerlerine yüklenen sorumluluk gereği, kardeşlerine göre girişimciliğe karşı farklı bir tutum sergileyebilirler. Ailelerin ilk çocuklarının diğerlerine nispeten daha az girişimci olma eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir (Bozkurt, 2011).

Katılımcıların yetiştirilme tarzlarına bakıldığında yaklaşık %52.6’sının kontrollü bir şekilde yetiştirildiği görülmektedir. Çoğunlukla serbest, güvene dayalı serbest ya da kontrollü bir şekilde yetiştirilen bireylerin, çoğunlukla baskıcı yetiştirilen bireylere nispeten daha çok girişimci eğilime sahip oldukları düşünülmekle birlikte bunu doğrulamak için başka çalışmalara ihtiyaç vardır. Katılımcıların anne ve babalarının eğitim durumuna bakıldığında ise annelerin %89.5’inin, babaların ise %57.9’unun ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Babaların eğitim düzeylerinin annelere göre daha yüksek seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

Girişimcilik dersinin konularına, işlenişine ve kazanımlarına ilişkin görüşler

Girişimcilik dersinin konularına ilişkin sorulara katılımcıların verdikleri cevapların yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmaları (SS) Tablo 2’de verilmiştir.

Eğitim Fakültesinde Verilen Girişimcilik Dersinin Öğretim Etkinliğinin Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi

Tablo 2. Girişimcilik dersinin konularına ilişkin görüşler

Maddeler	Kesinlikle Katılıyorum %	Katılıyorum %	Kararsızım %	Katılmıyorum %	Kesinlikle Katılmıyorum %	$\bar{x}$	SS
Başarılı ve yapılabilir bir iş fikrinin niteliklerini açıklamada yeterlidir.	5.3	89.5	5.3	0.0	0.0	4.00	.33
Girişimcilik dersi, iş kurma hazırlıkları yapabilmek için yeterlidir.	5.3	68.4	10.5	15.8	0.0	3.63	.83
Girişimcilik dersi, iş planının hazırlanma sürecinde yeterlidir.	10.5	57.9	21.1	10.5	0.0	3.68	.82
Girişimcilik dersinin içeriği bir iş kurma projesi şeklinde yürütülmelidir.	15.8	47.4	26.3	5.3	5.3	3.63	1.01
Girişimcilik dersinin içeriğinin belirlenmesinde sektörde başarılı girişimcilerden öneriler alınmalıdır.	36.8	47.4	10.5	5.3	0.0	4.16	.83
Girişimcilik dersinin içeriği sektördeki değişimlere ve yeni uygulamalara göre güncellenmelidir.	26.3	42.1	26.3	5.3	0.0	3.89	.88
Piyasa şartları ve mevzuat hakkında bilgi verilmelidir (verilen teşvikler, iş kurma vb.)	26.3	73.7	0.0	0.0	0.0	4.26	.45
Girişimcilik dersi, işletmenin ayakta kalabilmesi için gerekli planlamaları yapabilmede yeterlidir.	10.5	68.4	10.5	10.5	0.0	3.79	.79
Girişimcilik dersi, işletme kapasitesinin arttırılabilmesi için gerekli planlamaları yapabilmede yeterlidir.	5.3	52.6	84.2	0.0	0.0	3.47	.84
Girişimcilik dersi, işletme kuruluş aşamasında gerekli olan yasal işlemler hakkında yeterli bilgi verir.	0.0	78.9	10.5	5.3	5.3	3.63	.83

Tablo 2'nin Devamı. Girişimcilik dersinin konularına ilişkin görüşler

Maddeler	Kesinlikle Katılıyorum %	Katılıyorum %	Kararsızım %	Katılmıyorum %	Kesinlikle Katılmıyorum %	$\bar{x}$	SS
Girişimcilik dersinin mevcut içeriği uygundur.	0.0	73.7	21.1	5.3	0.0	3.68	.58
Girişimcilik dersinin konuları yeterlidir.	15.8	42.1	36.8	5.3	0.0	3.68	.82
Girişimcilik dersi işletme türlerini tanıtmada yeterlidir.	15.8	52.6	26.3	5.3	0.0	3.79	.79
Girişimcilik dersinin mevcut yapısı piyasa gerçeklerine uygundur.	5.3	68.4	10.5	15.8	0.0	3.63	.83

Girişimcilik dersinin konularına ilişkin bulgular öğrencilerin görece olarak en fazla “piyasa şartları ve mevzuat hakkında bilgi verilmelidir” ($\bar{x}=4.26$) görüşüne sahip olduğunu göstermektedir. Bunu “girişimcilik dersinin içeriğinin belirlenmesinde sektörde başarılı girişimcilerden öneriler alınmalıdır” ($\bar{x}=4.16$) ve “başarılı ve yapılabilir bir iş fikrinin niteliklerini açıklamada yeterlidir” ($\bar{x}=4.00$) izlemektedir.

Girişimcilik dersinin işlenişine ilişkin sorulara katılımcıların verdikleri cevapların yüzde, aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmaları (SS) Tablo 3'te verilmiştir. Bulgular öğrencilerin görece olarak en fazla “öğrencilere girişimcilik özellikleri kazandırılmalıdır” ($\bar{x}=4.32$), “projeler yaptırılmalıdır” ($\bar{x}=4.32$) ve “girişimcilikle ilgili seminer ve konferanslar düzenlenmelidir” ($\bar{x}=4.32$) görüşlerine sahip olduğunu göstermektedir. Bunu “dersler uygulama ağırlıklı olmalıdır” ($\bar{x}=4.26$), “başarılı girişimciler konuşmacı olarak çağırılmalıdır, böylelikle tecrübeler aktarılmalıdır” ($\bar{x}=4.26$), “girişimcilik dersinde öğrencileri takımlar halinde çalıştırmak bireysel çalışmaya göre daha etkili olacaktır” ($\bar{x}=4.11$) ve “iş yerlerine geziler düzenlenmelidir” ($\bar{x}=4.11$) izlemektedir.

Eğitim Fakültesinde Verilen Girişimcilik Dersinin Öğretim Etkinliğinin Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi

Tablo 3. Girişimcilik dersinin işlenişine ilişkin görüşler

Maddeler	Kesinlikle Katılıyorum %	Katılıyorum %	Kararsızım %	Katılmıyorum %	Kesinlikle Katılmıyorum %	$\bar{x}$	SS
Girişimcilik zorunlu olması gereken bir derstir.	26.3	42.1	21.1	10.5	0.0	3.84	.96
Girişimcilik dersinde öğretim tekniği olarak örnek olay ve vaka analizi gibi tekniklerin uygulanması teorik anlatıma göre daha etkili olacaktır.	10.5	73.7	10.5	0.0	5.3	3.84	.83
Girişimcilik dersinde öğrencileri takımlar halinde çalıştırmak bireysel çalışmaya göre daha etkili olacaktır.	26.3	57.9	15.8	0.0	0.0	4.11	.66
Dersler uygulama ağırlıklı olmalıdır.	47.4	31.6	21.1	0.0	0.0	4.26	.81
Girişimcilik dersi, sektörden başarılı girişimcilerin seminer verdiği bir konferans dersine dönüştürülmelidir.	10.5	63.2	21.1	0.0	5.3	3.74	.87
Başarılı girişimciler konuşmacı olarak çağırılmalıdır, böylelikle tecrübeler aktarılmalıdır.	36.8	52.6	10.5	0.0	0.0	4.26	.65
Girişimci olabilecek öğrenciler cesaretlendirilmelidir.	36.8	47.4	10.5	5.3	0.0	4.16	.83
Öğrencilere girişimcilik özellikleri kazandırılmalıdır.	36.8	57.9	5.3	0.0	0.0	4.32	.58
Teorik bilgi olmalı ancak ikinci planda kalmalıdır	21.1	57.9	15.8	5.3	0.0	3.95	.78
İş yerlerine geziler düzenlenmelidir.	36.8	42.1	15.8	5.3	0.0	4.11	.88
Projeler yaptırılmalıdır.	36.8	57.9	5.3	0.0	0.0	4.32	.58
Girişimcilikle ilgili seminer ve konferanslar düzenlenmelidir.	47.4	42.1	5.3	5.3	0.0	4.32	.82
Staj zorunluluğu olmalıdır.	26.3	42.1	31.6	0.0	0.0	3.95	.78
Girişimcilik dersine daha fazla zaman ayrılmalıdır.	15.8	52.6	21.1	10.5	0.0	3.74	.87

Girişimcilik dersinin öğrencilere kazandırdıklarına ilişkin soruya katılımcıların verdikleri cevapların yüzde, aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmaları (SS) Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Girişimcilik dersinin kazanımlarına ilişkin görüşler

Maddeler	Kesinlikle Katılıyorum %	Katılıyorum %	Kararsızım %	Katılmıyorum %	Kesinlikle Katılmıyorum %	$\bar{x}$	SS
Risk/Sorumluluk alabilme yeteneği	36.8	47.4	10.5	5.3	0.0	4.16	.83
Özgüven/Cesaret	36.8	31.6	26.3	5.3	0.0	4.00	.94
Planlı çalışma yeteneği	31.6	57.9	10.5	0.0	0.0	4.11	.88
Başkalarıyla çalışabilme, onlara güvenebilme	26.3	52.6	15.8	5.3	0.0	4.00	.82
İlişki içerisinde olduğu kişilere güven verebilme yeteneği	15.8	57.9	15.8	5.3	5.3	3.73	.99
Eksikliğini bilme, sınırlarını görebilme	15.8	63.2	10.5	10.5	0.0	3.84	.83
Kendini geliştirme arzusu	36.8	42.1	15.8	5.3	0.0	4.10	.87
Yaratıcılık yeteneği	31.6	57.9	10.5	0.0	0.0	4.21	.63
Yenilikçi düşünme	47.4	42.1	5.3	5.3	0.0	4.31	.82
Girişimcinin finansal kaynaklarının farkına varma	21.1	78.9	0.0	0.0	0.0	4.21	.42
Dürüstlük, ticari ahlak	36.8	42.1	15.8	5.3	0.0	4.10	.88
Sosyal olma	36.8	42.1	5.3	15.8	0.0	4.00	1.05
Bağımsız karar alma	36.8	42.1	10.5	10.5	0.0	4.05	.97
Tutarlı ve ilkeli olma	36.8	47.4	10.5	5.3	0.0	4.16	.83
Fırsatları görebilme	42.1	47.4	5.3	5.3	0.0	4.26	.81

Öğrenciler dersin en önemli kazanımlarından birinin “yenilikçi düşünme” ($\bar{x}=4.31$) olduğunu düşünmektedir. Bunu “fırsatları görebilme” ($\bar{x}=4.26$), “yaratıcılık yeteneği” ($\bar{x}=4.21$) ve “girişimcinin finansal kaynaklarının farkına varma” ($\bar{x}=4.21$) izlemektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu makalede, girişimcilik dersinin bir eğitim fakóltesinde işlenişine yönelik bir çalışma tanıtılmış ve ders sürecinin sonunda dersin konularına, işlenişine ve kazanımlarına ilişkin öğretmen adayı öğrencilerden alınan görüşler değerlendirilmiştir. Öğretmen adayları girişimcilik dersinin konularının bir iş fikrinin niteliklerini açıklamada, iş kurma hazırlıkları yapabilmeye, iş planının hazırlanma sürecinde, işletmenin ayakta kalabilmesi için gerekli planlamaları yapabilmeye ve işletme türlerini tanıtmada yeterli olduğunu düşünmektedir. Diğer taraftan, girişimcilik dersinin içeriğinin belirlenmesinde sektörde başarılı girişimcilerden öneriler alınması ve ders kapsamında piyasa şartları ve yasal mevzuat hakkında bilgi verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Öğretmen adayları, girişimcilik dersinde bireysel projeler gerçekleştirmişlerdir, oysa bu derste takımlar halinde çalıştırmanın bireysel çalışmaya göre daha etkili olacağını düşünmektedirler. Alanyazında da girişimcilik eğitiminde işbirlikli öğrenme, grup ve akran çalışması gibi yöntemlerin daha etkili olacağı savunulmaktadır (European Commission, 2013; Gibb, 2011). Bununla birlikte, katılımcılar girişimcilik dersinin işlenişine ilişkin olarak derslerin uygulama ağırlıklı olması, başarılı girişimcilerin konuşmacı olarak çağırılması, girişimcilikle ilgili seminer ve konferanslar tertiplenmesi ve iş yerlerine geziler düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Yapılan araştırmalar iş yeri ziyaretleri, inceleme gezileri ve girişimci bireylerin konuşmacı olarak davet edilmesinin girişimci özellikleri ve tutumları geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin teorik bilgi ile yaşam bilgisini birleştirebildikleri ve teorik bilgiyi günlük hayata transfer edebildikleri yapılandırmacı yaklaşımın girişimcilik eğitimi için uygun bir yaklaşım olduğu düşünölmektedir (Löbler, 2006). Teknoloji transfer ofisleri öğrencilerin işletmelerle buluşturulmasında ve girişimci öğrencilerin projeler geliştirmesi için teşvik edilmesinde önemli rol oynayabilir.

Girişimcilik dersinin haftada üç saatlik seçmeli bir ders olduğunu belirtmiştik. Lakin KOSGEB'den hibe alabilmek için dersin toplam 72 saat olması gerekmektedir. Öğretmen adayları da girişimcilik dersine daha fazla zaman ayrılması ve dersin zorunlu olması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca, bu dersin ülkemizde verilmesine ilköğretim düzeyinde başlanabilir. Zira girişimcilik eğitime Avrupa'da ve Amerika'da ilk ve orta dereceli okullarda yer verilmektedir (Bozkurt & Alparslan, 2013).

Öğretmen adayları, girişimcilik dersinin yaratıcı düşünme, yenilikçi olma, girişimcinin finansal kaynaklarının farkına varma ve fırsatları görebilme başta olmak üzere birçok kazanımının olduğunu düşünmektedir. Bununla beraber, eğitim hayatı boyunca ilk defa kendilerine fikirlerini uygulamaya aktarma fırsatı verildiğini belirtmektedirler. Bu dersin önemli kazanımlarından biri de üniversiteler ile sanayi kuruluşları arasında bağlantı kurmaya ve işbirliği yapmaya olanak sağlaması olabilir.

Sonuç olarak, söz konusu eğitim fakültesinde verilen girişimcilik dersinin öğretmen adaylarının eğitim yaşamında önemli bir boşluğu doldurduğu ve girişimcilik potansiyellerinin farkına varmalarına katkı sağladığı söylenebilir. Ancak dersin işletmelerle işbirliği yapılarak yürütüldüğü ve bu işletmelerde karşılaşılan somut sorunların çözümüne yönelik iş fikirlerinin hayata geçirildiği başka çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Amabile, T. M. (1998). How to kill creativity. *Harvard Business Review*, 76(5), 76-87.
- Basar, M., Ürper, Y., & Tosunoğlu, T. (2013). *Girişimcilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Binks, M., Starkey, K., & Christopher L. M. (2006). Entrepreneurship education and the business school. *Technology Analysis and Strategic Management*, 18(1), 1-18.
- Bozkurt, Ç. Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye'de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bozkurt, Ö. Ç., & Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi: Girişimci ve öğrenci görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 7-28.
- Drucker, P. F. (1998). The discipline of innovation. *Harvard Business Review*, 76(6), 149-160.
- European Commission. (2013). *Entrepreneurship education: A guide for educators, European Union entrepreneurship and social economy*. Unit B-1049 Brussels.

- Friss, C., Karlsson, C., & Paulsson T. (2004). Relating entrepreneurship to economic growth. In Johansson, B., Karlsson, C., & Stough R. (Eds.), *The emerging digital economy* (pp. 83-112). Berlin Heidelberg: Springer.
- Gibb, A. (2011). Concepts into practice: Meeting the challenge of development of entrepreneurship educators around an innovative paradigm: The case of the international entrepreneurship educators' programme (IEEP). *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 17(2), 146-165.
- Gorman, G., Hanlon, D., King, W. (1997). Some research perspectives on entrepreneurship education enterprise education and education for small business management: A ten - year literature review. *International Small Business Journal*, 15(3), 56-77.
- Hisrich, R. D., Peters, M. P., & Shepherd, D. A. (2005). *Entrepreneurship* (Sixth Edition). New York: McGraw-Hill.
- İlhan, S. (2005). Bazı değişkenler açısından Elazığ' da girişimci profili. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 217-248.
- İpçioğlu, İ. & A. Taşer (2009). İşletme bölümlerinde verilen eğitimin girişimci adayı öğrenciler üzerindeki etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(10), 13-25.
- Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 18(1), 163-180.
- Kraus, S. (2013). The role of entrepreneurial orientation in service firms: Empirical evidence from Austria. *The Service Industries Journal*, 33(5), 427-444.
- Krueger, J. N. (2007). What lies beneath? The experiential essence of entrepreneurial thinking. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31(1), 123-138.
- Kuratko, D. F. (2005). The emergence of entrepreneurship education: development, trends, and challenges. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), 577-598.
- Küçük, O. (2005). *Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Löbler, H. (2006). Learning entrepreneurship from a constructivist perspective. *Technology Analysis & Strategic Management*, 18(1), 19-38.
- Odabaşı, Y. (2008). *Girişimcilik*. Eskişehir: AÖF Yayınları.
- Rouquette, M. L. (1997). *La créativité*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Schumpeter, J. A. (1989). *Essays: On entrepreneurs, innovations, business cycles, and the evolution of capitalism*. Transaction Publishers.
- Seyfullahoğulları, A. (2011). Türk girişimcilerinin iş ve yaşam değerlerinin demografik değişkenlerle ilişkisi üzerine bir araştırma: Bursa ili uygulaması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 155-175.
- Shimazaki, H. (1992). *Vision in Japanese entrepreneurship*. London, New York, Routledge.
- Silver, A. D. (1983). *The entrepreneurial life: How to go for it and get it*. New York: John Wiley & Sons.

- Sutton, I. R. (2006). *İşe yarayan çılgın fikirler* (Çeviren: Handan Balkara). İstanbul: Boyner Holding Yayınları.
- Tağraf, H. & Halis, M. (2008). Üniversitelerdeki girişimcilik eğitiminin girişimsel öz yetkinlik algısı üzerindeki etkisi: Bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 91-107.
- Tosunoğlu, B. T. (2003). *Girişimcilik ve Türkiye'nin ekonomik gelişim sürecinde girişimciliğin yeri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Weber, R. (2011). *Evaluating entrepreneurship education*. Dissertation Ludwig- Maximilians Universität Munchen, Munich, Germany.
- Wennekers S. (2005). Nascent entrepreneurship and the level of economic development. *Small Business Economics*, 24(3), 293-309.
- Wetlaufer, S. (2000). What's stifling the creativity at coolburst? *Harvard Business Review*, 75, 36-54.
- Yılmaz, E. & Sünbül, A. M. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 195-203.